

# Közigazgatási jog



Dr. Vértesy László PhD jur. PhD öc.

# Norma – jog



# Norma > jog

## Norma

kötelező általános szabály – előírás (*præscriptio*)

standard  
játék

## Társadalmi norma

olyan társadalmi **előírások**, amelyek előírják a helyeset és a követendőket, ahhoz kapcsolódóan **következményt** helyeznek kilátásba

vallás  
etika  
divat  
szokás  
illem

## Jog

a **társadalom** (társadalmi élet, állam) **rendező tényezője, amely mögött állami kényszer áll**; más megfogalmazásban:

- **jogalanyokra** (személyek viselkedésére), **helyzetre / állapotra** vonatkozó,
- **állam által alkotott / elismert**,
- **állam által végső soron kikényszeríthető**,
- **kötelező** magatartási **szabályok** összessége.

# Norma

**Norma: kötelező általános szabály** – előírás (præscriptio)

- **szabály – imperativus** (Kant - sollen típusú kijelentés, valami legyen)
- **nyelvi-gondolati képződmények**, objektivációk
- **befolyásolják** az emberek akaratlagos viselkedését
- **általánosság**: mindenkire vagy egy meghatározott körre vonatkozik
- érvényesülését valamilyen **kényszer** biztosítja
- **tartós** időbeli érvényesülés, ez különbözteti meg a normát az egyedi parancstól
- **ismételtség**, ismétlődésre törekvés, ismétlődő helyzet, magatartás
- **kölcsönösség** jellemzi, a **jogok és kötelezettségek (!)** párba állíthatók

**Társadalmi normák:** olyan társadalmi (magatartás) **előírások**, amelyek előírják a **helyeset és a követendőt**, (az előírás be nem tartása esetére hátrányos) **következményt** helyeznek kilátásba, és azt általában meg is valósítják.

- a társadalmi normák nélkül nincs emberi társadalom, egyidősek vele
- az individuális normából (belső elhatározottság) lesz **társadalmi norma**
- **társadalmi értékelést, értéket** fejeznek ki, **reálisak**
- **egyszerre több normarend érvényesül**: szokás, vallás, erkölcs, illem, hagyomány, divat
- ha + **állami kényszer** akkor lesz **jogi norma, jogi szabály** (de!!! ez nem ≠ jogszabály, ez utóbbi normatív fogalom, amit a Jat. annak nevez)

# Norma

## kötelező erő szerint:

- **kógens:** kellés/kötelezés (O), tiltás (F), nem lehet eltérni a szabálytól
- **diszpozitív:** lehetőség (P) vagy eltérés a szabálytól

## absztrakt tartalom szerint:

- **kategorikus:** feltétlen, előírás vagy nem magatartás
- **hipotetikus:** feltételes, kondicionális, magatartás

## érvényesülés:

- **érvényesség:** alkalmas (jog)hatás kiváltására, a norma **alkalmassága**
  - **hatályosság:** az érvényesség viszonylagossága, a norma **alkalmazandósága**

modellszerűen, szerkezetileg **három elem**e:

- **tényállás** (*hypothesis*), **rendelkezés** (*dispositio*), **következmény** (*sanctio*)
- a szankciót a norma kapcsolja a tényálláshoz, nem kauzálisan következik

**Normarendszer:** az egy időben létező/alkalmazandó **normák összessége**

- **egyszerre több normarendszer érvényesül:** vallás, jog, erkölcs, szokás, illem, hagyomány, konvenció, szakmai-technikai előírások, divat, szabályzatok stb.

# Norma, jog

**Jog:** a társadalmi élet rendező tényezője, amely mögött állami kényszer áll

## tág értelemben:

- **jogtudomány**
- **alanyi jog** (jogom van valamihez)
- jogrendszer, **jogág**
- **normarendszer**
- (nem azonos a jogszabállyal)

## szűk értelemben:

- **jogalanyokra** (személyek viselkedésére), **helyzetre / állapotra** vonatkozó,
- **állam által alkotott / elismert** és
- **állam által végső soron kikényszerített / kikényszeríthető,**
- **kötelező** – általában magatartási – **szabályok összessége**

**Jogi norma:** a jog elemi önálló, önmagában értelmes alapegysége, a jogi normákat a jogszabályok tartalmazzák, a jogszabályokból ismerhetők meg

**Jogrend, jogrendszer:** az **egy időben létező vagy alkalmazandó** (jogi) normák (az állam által alkotott általános magatartási szabályok) **összessége**

# Jog ≠ jog...

**jogforrás:** ahonnan a jog megismerhető

- **anyagi jogforrás** (belső) – kibocsátó (Ogy., Korm., miniszter)
- **alaki jogforrás** (külső) – megjelenési forma, fajta (törvény, rendelet)

**jog tartalmi tagozódása:**

- **anyagi jog** – magatartás (jogok és kötelezettségek, feladat, szankció)
- **alaki jog** – eljárás
- **szervezeti jog** – szervezet

**jogi alapfogalmak:**

- **jogalany** – személy (természetes, jogi, jogi személyiséggel nem rendelkező)
- **jogtárgy** – dolog (ingó, ingatlan, állat, növény, energia, értékpapír, követelés)
- **alanyi jog** – jogalanyt (személyt) megillető jogosultság
- **tárgyi jog** – jogszabály (normák)
- **jogviszony** – olyan jogalanyok közötti viszony, amelyet a tárgyi jog szabályoz
- **jogintézmény** – fogalmak

**jogrendszer tagozódása**

- **nemzeti** (belső) jog
- **nemzetközi** jog
- **EUs jog, úniós jog**

# Jogi felfogások

## **Természetjog:** ember alkotta jog + magasabb rendű törvények

érvényesség: *megfelelés magasabb rendű törvényeknek, normáknak, eszméknek*

- **antik természetjog**
  - **keresztény természetjog** - **Aquinói Szt. Tamás** (1225-1274) *Summa theologiae*
  - **racionalista természetjog** (17-18. század) - Hugo Grotius, Samuel Pufendorf, Christian Wolf
  - **újjáéledt természetjog** (20. század) - Gustav Radbruch, John Finnis, Verdross, Kaufmann
- Radbruch-formula:** *törvényes jogtalanság:* olyan nagy mértékben igazságtalan, hogy nem tekinthető érvényes jognak; *igazságtalan jog:* igazságtalan, de még jognak tekinthető

## **Jogi pozitivizmus:** (19. század) **pozitív (tételes, ember alkotta) jog**

érvényesség: *megfelelés a formális kritériumoknak*

- a normativitás csak normativitásból származhat: egy jogszabály érvényessége csak egy másik jogszabályból származhat
- Jeremy Bentham, John Austin, Laband, Gerber, Bergbohm; Hans Kelsen, Herbert Hart

## **Szociológiai elméletek:** (19. század) **társadalomban ténylegesen érvényesülő szabályok** (law in books vs. law in action)

érvényesség: *ami ténylegesen érvényesül a társadalomban*

- Weber, Durkheim, Marx, Spencer
- ide tartozik még a **szabadjogi iskola** (Eugen Ehrlich: jogászi jog + élő jog) és **amerikai jogi realizmus** (Oliver Wendell Holmes -szabályskeptícizmus, Jerome Frank –tényszkeptícizmus; *Breakfast jurisprudence*)



# Görög - Római

## Görögök

- **természeti törvény** (*φύσει δικαίον* – *phüszei dikaion*) és a **pozitív törvény** (*νόμος* - *nomosz*) megkülönböztetése (még nem jog, hanem törvény)

*Szophoklész: Antigóné (Kr.e. 441/2)*

*Antigóné: „Olyan hatalmas soha nem lehet szavad, hogy bármi földi rendelettel elsöpörd az istenek íratlan, szent törvényeit.”*

*Kreón: „Akit királlyá tett a nép, követni kell minden szavát, legyen jogos vagy jogtalan.”*

- **Platón** (Kr.e. 427-347): **idealista** filozófia,
  - ideális állam felépítése,
  - csak **azok az emberi törvények helyesek, amelyek az igazságosság** ideájának megvalósítását célozzák
- **Arisztotelész** (Kr.e. 384-322): **teleologikus** szemlélet:
  - mindennek természet által előre elrendelt célja.
  - Az ember: természeténél fogva társas lény (*ζῷον πολιτικό* – *zoon politikon*) célja az állam (*πολις* – *polisz*), a **jognak ezt az együttélést kell segítenie**

## Rómaiak

- **Cicero** (Kr. e. 103–43): a középső Sztoa képviselője
  - **ius naturale / nature ius: természetjog**

# Aquinói Szt. Tamás

## Summa theologiae

**törvény:** „A törvény a közjóra irányuló ész-rend” „a tetteknek valamiféle szabálya vagy mértéke, amely az embert cselekvésre indítja, vagy a cselekvéstől visszatartja” (I/II. q. 90. a. 1.)

- **örök törvény** (lex aeterna): az isteni rend az univerzum számára, az összes törvény ebből származik
- **természettörvény** (lex naturalis  $\approx$  *φύσει δικαιο*): „értelemnek Istentől belénk oltott fénye, amellyel felismerjük, hogy mit kell tennünk, és mit kell kerülnünk”. Az értelmes **természetben gyökerező emebri törvénytudat**, a felismert és a szabad követésre felszólító emberi természetes hajlamokkal (erkölcs) azonos. A természettörvény nem megfogalmazott törvény, ez azonban nem zárja ki a megfogalmazást.
- **pozitív törvény** (lex positiva): olyan „**értelmes és kihirdetett rendelkezés, amely a közjót szolgálja**, és attól ered, akinek feladata, hogy a közösség gondját viselje”
  - **isteni törvény** (lex divina): Isten által adott pozitív törvények (Szentírás)
  - **emberi törvény** (lex humana  $\approx$  *νόμος*) ember alkotta törvények, de *Lex iniusta non est lex*
- **ördög törvénye** (lex diaboli): az **érzéki vágy törvénye**, a Sátán kísértéséből ered, amelynek révén az értelem nem engedelmeskedik Istennek, a test pedig az értelemnek és a léleknek.

**jog:** „erkölcsi erő arra, hogy birtokoljunk olyasvalamit, ami igazságosan kijár nekünk, illetve követeljünk, megtegyünk vagy elmulasszunk valamit mások beavatkozásától szabadon, vagy valakiért, valamiért helytálljunk.”

- **természetjog** (ius naturale): a természettörvényből fakadó természetes igényeink összessége. **Állandó**.
- **pozitív jog** (ius positivum): a tételes, a megfogalmazott és az emberi közmegegyezésen alapuló jogrend. **Változik**, korhoz kötött és a társadalomban élő ember igényeit részleteiben szabályozza.

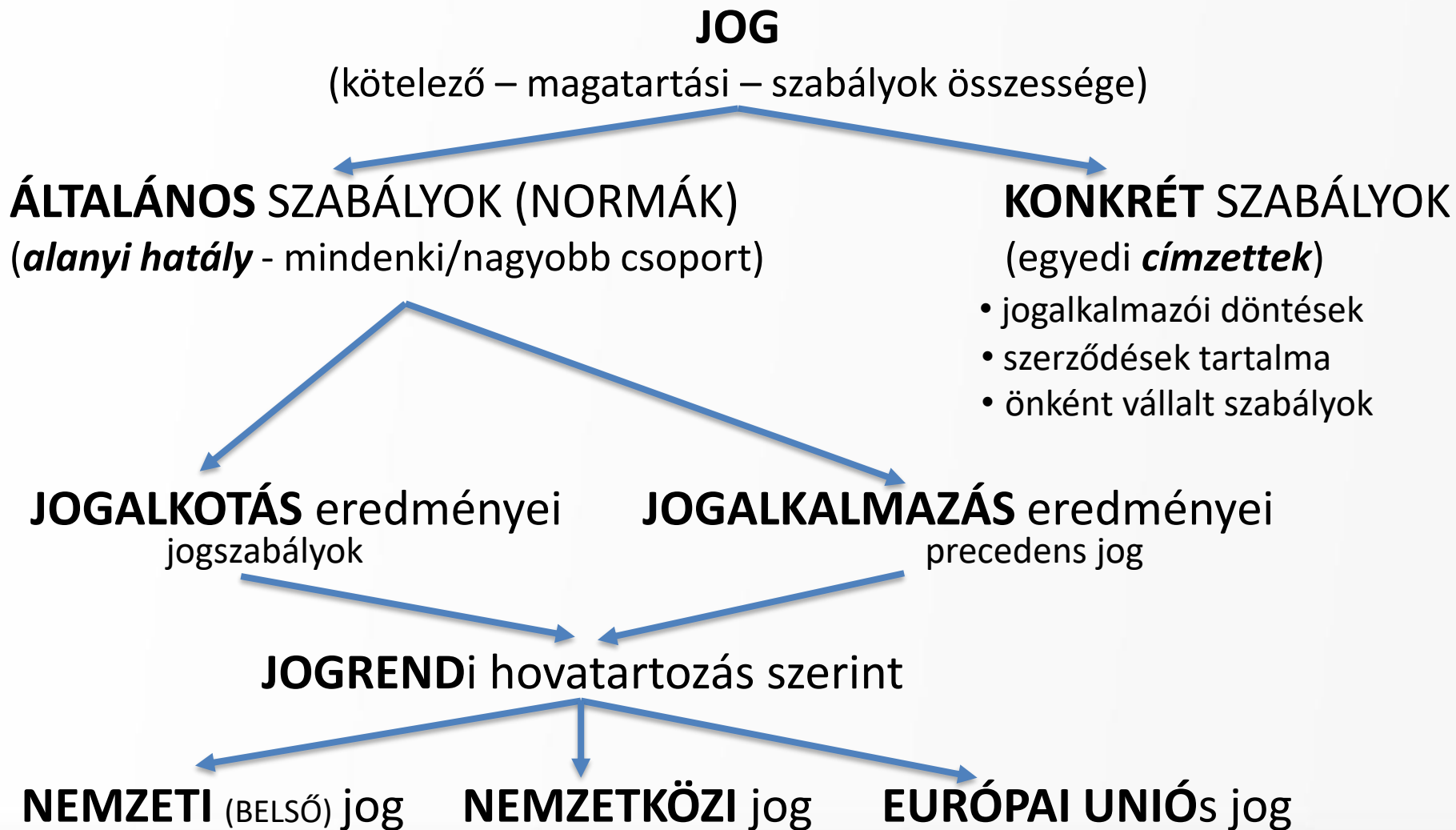
# Törvény, jog és erkölcs

## Törvény, jog és erkölcs

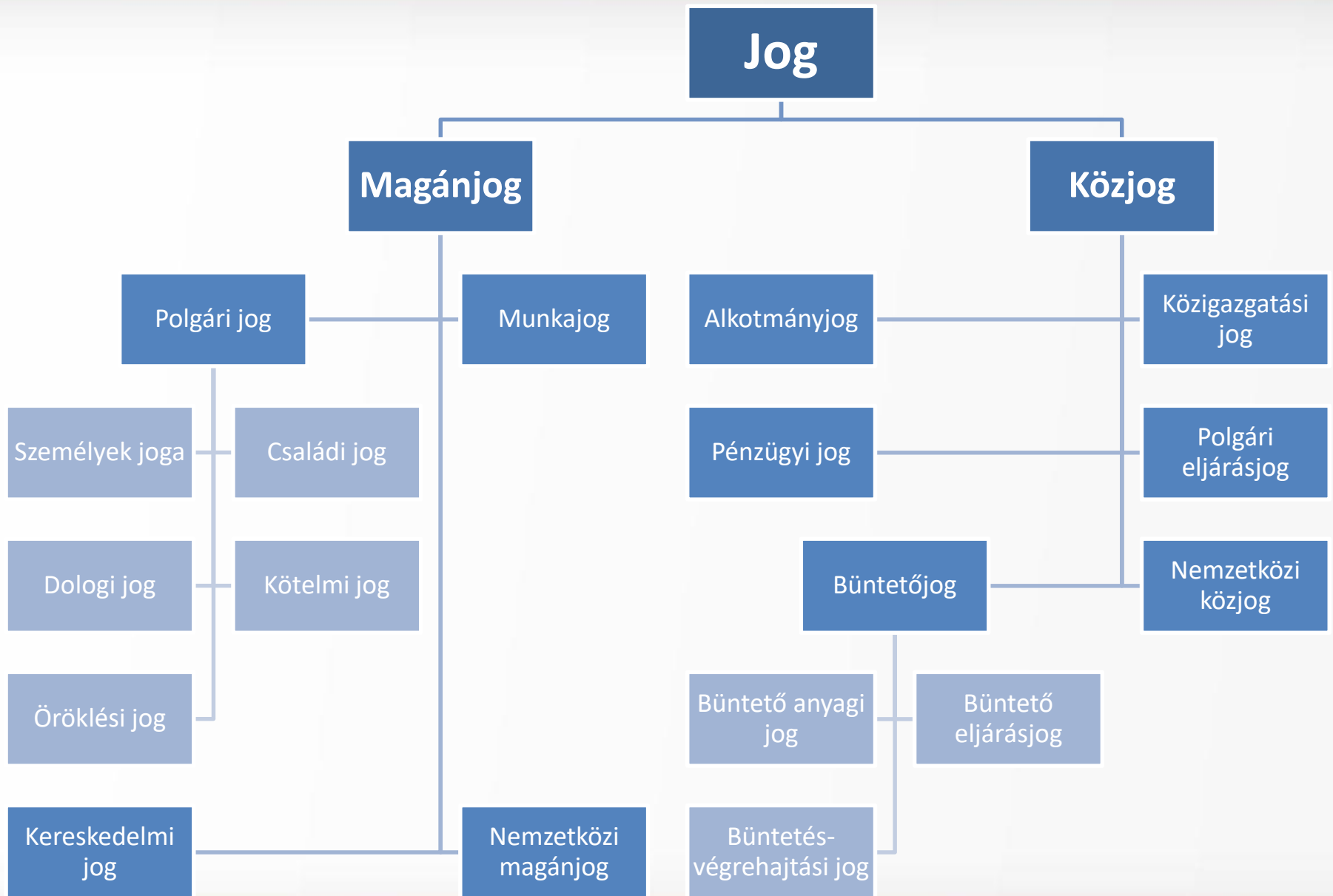
- bár a törvények és a jog összefüggésben állnak az erkölccsel, különbséget kell tennünk az **erkölcsiség (moralitas)** és a **törvényesség (legalitas)** között.
  - **moralitás:** az ember, személy **belső** fórumához tartozik (legbensőbb szándék, lelkiismeret), amelyről nem ítélni a bíró (*de internis non iudicat praetor*), azt mutatja meg, hogy egy ideológiához képest mi **helyes vagy helytelen**
  - **legalitás:** a **törvény előtti felelősséget** jelenti, vagyis azt, hogy erkölcsi vonatkozású tetteinknek „külső” vonatkozása is van, megfelel vagy eltér attól, amit a törvény/jog előír.
- a **törvények és a jog az erkölcs külső normája**
- a **természettörvény és -jog mindenkor norma**, és aki ezeket megsérti, etikailag vét.
- a **természettörvény és -jog alól nincs felmentés** (*dispensatio*)
- a **pozitív törvények általánosságban a természetjog kifejtései**, alkalmazásai, így nem volna szabad ellenkezniük a természetjoggal. Szükségesek, mert a természetjogok csak általános útmutatást adnak, azaz nem szabályozzák a részleteket.
- a **pozitív jogalkotás** számára az elérendő/megközelítendő **eszmény** az, hogy **ne kerüljön összeütközésbe a természetjoggal**.
- a **pozitív törvény és jog ellenben csak akkor kötelez etikailag, ha megfelel a természetjog és -jog szellemének**
- minthogy a törvények és a jog csupán az erkölcs külső normáját alkotják, **helytelen a legalisztikus felfogás**, amely a tettek értékét pusztán a törvény és a jog megtartásához méri

# A jog rendszere

**Jogrendszer:** az egy időben létező vagy alkalmazandó normák (az állam által alkotott általános magatartási szabályok) összessége



# Jogágcsoportok - jogágak



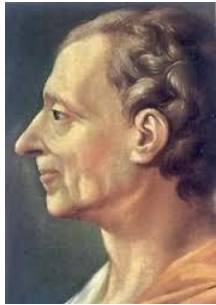
# Közjog – magánjog



## Domitius Ulpianus (170-223)

*...e tudománynak két fő része van: A **közjog** (ius publicum) az [a jog] amely a római államra vonatkozik, a **magánjog** (ius privatum) az, amely az egyének érdekét tartja szem előtt; egyes dolgok ugyanis a köz hasznát szolgálják, mások a magánszemélyekét.*

II. Theodosius és III. Valentinianus 426 lex citationis



## Montesquieu (1689-1755): jogviszonyok állam és állampolgár között

***Nemzetközi jog:** amelyek a népek egymás közötti viszonyaira vonatkozó törvényeket tartalmazzák.*

***Politikai jog:** a társadalomban a vezetők és a vezetettek egymáshoz való viszonyára vonatkozik.*

***Polgári jog:** az állampolgárok egymás közötti jogaira vonatkoznak.*



## Szladits Károly

*„ **Magánjogi** tehát mind az a jogszabály, amely magánost más magános érdekében oly módon kötelez, hogy érvényesítéséről a másik (a jogosított) magános rendelkezik. Minden más szabály **közjogi** ”*



## Grosschmid Béni

*„ Maga e választvonal alapeszméjében kategoricus, részleteiben esetleges ”*

*„ A magánjog és a köz- vagy nyilvánjog határai nem egyenes vonalak, miként az Amerikai Egyesült Államok egyes államai közti határok. Hanem csipkések... ”*

Magánjog	jellemzés	Közjog
a személyeket megillető <b>alanyi jogok</b> biztosítása	funkció	a <b>közhatalom</b> kiépítése, fenntartása, szabályozása
<b>mellérendeltségi</b> viszonyok	életviszonyok	<b>alá-fölérendeltségi</b> viszonyok
a felek <b>egyenjogúsága</b> jellemző	felek közötti kapcsolat	a közhatalmat gyakorló szervet az alárendelttel szemben <b>többletjogok</b> illetik meg
<b>akaratautonómia</b> érvényesül	akaratautonómia	a kötelezettségek általában a <b>kötelezettek akaratára tekintet nélkül</b> beállnak, nem érvényesül akaratautonómia
<b>érdekellentét</b> , illetve az <b>érdekkiegyenlítés</b> a jellemző	érdekbeliség	elvileg fennáll a <b>közérdekbeli érdekazonosság</b>
főszabályszerűen a <b>közvetett kényszer</b> érvényesül	kényszer	gyakori a <b>közvetlen kényszer</b> lehetősége is
<b>eshetőlegesség</b> , általánosság	viszonyrendszer	a <b>szervezettség</b> jellemzi
<b>diszpozitív</b>	szabályozás	<b>kógens</b>
a magánjogi jogszabályok <b>attributív, jogosító</b> jogszabályok	alaki szempont	közjogi jogszabályok <b>imperatív</b> , azaz <b>kötelező</b> vagy <b>tiltó</b> jogszabályok

# A jog tartalmi tagozódása

	anyagi	alaki, eljárási	szervezeti
tartalma	<ul style="list-style-type: none"> <li>• alanyi J+K, magatartás</li> <li>• feladatkitűző</li> <li>• hatáskört megállapító</li> <li>• anyagi szankció</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• eljárás (bíróági, hatósági)</li> <li>• belső eljárások</li> <li>• ügyvitel</li> <li>• ügyrendi</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• hierarchia</li> <li>• irányítás, ellenőrzés, felügyelet</li> <li>• belső tagozódás, felépítés</li> </ul>
polgári	2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről (Ptk.)	2016. évi CXXX. törvény a polgári perrendtartásról (Pp.) 2006. évi V. törvény a cégnyilvánosságról, a bírósági cégeljárásról és a végelszámolásról	2011. évi CLXI. törvény a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról
büntető	2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről (Btk.)	2017. évi XC. törvény a büntetőeljárásról (Be.)	2011. évi CLXI. törvény a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról 2011. évi CLXIII. törvény az ügyészségről
pénzügy	adó törvények (Áfa, Szja, Tao, Jöv. stb.) 2003. évi CXXVI. törvény a közösségi vámjogról	2017. évi CL. törvény. az adózás rendjéről 2017. évi CLI. törvény az adóigazgatási rendtartásról	2010. évi CXXII. törvény a Nemzeti Adó- és Vámhivatalról
közigazgatás	ágazati jogszabályok (építés, ingatlan, jármű, oktatás, egészségügy, nyugdíj, munka)	2016. évi CL. törvény. az általános közigazgatási rendtartásról (Ákr.) 2017. évi I. törvény. a közigazgatási perrendtartásról (Kp.) 2010. évi CXXX. törvény a jogalkotásról	2010. évi XLIII. törvény a központi államigazgatási szervekről, a Kormány tagjai és az államtitkárok jogállásáról 2011. évi CLXXXIX. törvény Magyarország helyi önkormányzatairól

sokszor keveredik (rendszerint az anyagi és/vagy eljárási, szervezeti és/vagy eljárást is tartalmaz)



# Közigazgatási anyagi jog

## A közigazgatási anyagi jogi szabályok csoportosítása

A jogalanyokra vonatkozó		A közigazgatási szerveknek hatáskört biztosító	
Jogosító	Kötelező	Jogosító	Kötelező
Cselekvésre	Cselekvésre/Szankcionáló	Cselekvésre	
Cselekvéstől való tartózkodásra	Cselekvéstől való tartózkodásra (tiltó)		
Cselekvés abbahagyására	Cselekvés abbahagyására (tiltó)		

## A közigazgatási anyagi jog jellemző szabályai

Szabálytípus alanya/címzettje	Jellemző szabály	Jellemző szabálytípus
Jogalany	Jogosító	Alanyi jogot megállapító
	Kötelező	Kötelezettséget megállapító
	Tiltó	Szankcionáló
Közigazgatási szerv	Jogosító	Tevéstől v. folytatásától tiltó
	Kötelező	Hatáskört megállapító
		Feladatkijelölő

# Normatan



# Dogmatikai szerkezet

## hypothesis

### tényállás

- **feltételezett eset** → **lehetséges (P)** magatartás
- **tágabb – szűkebb**; a tények általánosításának különböző fokai
  - **alanyi kör**
  - **főszabály – kivétel – privilegium**
  - **általános** *lex generalis* – **különös** *lex specialis* (*lex specialis derogat legi generali*)
  - **egyszerű – összetett** (konjunktív – diszjunktív)
  - **+ i) jogképelem – fictio** (természti erő = *dolog*) **ii) vélelem – praesumptio juris / et de jure** (eljárási, tény v. joghatásbeli vélelem; ereje: megdönthető v. nem)

## dispositio

### rendelkezés

- **szabályosság – mit kell (O) vagy tilos (F) vagy szabad (P) megtenni**
- **elvárt magatartás**
- gyakran a hypothesis magába olvasztja, implicit tartalmazza
- **kogens** (kötelező, parancsoló vagy tiltó) **vagy diszpozitív** (megengedő)
- **főleg kötelmi jog**: *dare, facere, non facere, praestare*

## sanctio

### joghatás

- **gyűjtőfogalom**: jogkövetkezmény, szentesítés, büntetés, megerősítés, kikötés, meghatározás,
- **pozitív** jogkövetkezmény **i)** előíró (parancsoló) **ii)** megengedő (engedélyező)
- **negatív** jogkövetkezmény (szűk értelemben)
  - **jellege**: **i)** hátrány **ii)** parancsoló **iii)** kötelezés nélküli (megszűnik valami)
  - **nemei** **i)** hatása: represszív v. reparatív;  $\forall$ 2 preventív is **ii)** vagyoni – nem vagyoni **iii)** a felelősség alapja objektív – szubjektív
- **lex imperfecta** – következmény nélküli

# Absztrakt tartalom

kategorikus	nem magatartás	egyszerű, összetett feltétlen	
hipotetikus – kondicionális	magatartás	egyszerű feltételes	
	összetett feltételeket egybefűző		

- **csak általánosan van értelme** (mindenki jogképes) **vagy egy** (a főváros Budapest)
- **önmagában megáll**
- **alanya mindenki**
- **abszolút**
- **rendelkezést fejez ki**

*1 dispositio*  
*(n+2) dispositio*

\*(nincs hypothesis, sanctio)

- **kondicionális:** ha...akkor...; aki... (ettől hipotetikus, nem attól hogy van benne hypothesis)
- **okozati** jelleg
- **alanya bárki** lehet, de nem mindenki

*1 hypothesis*  $\supset$  *(n+1) sanctio*  
*1 dispositio*  $\supset$  *(n+1) sanctio*

- **konjunktív:** ha...és... akkor &
- **diszjunktív:** ha...vagy... akkor  $\vee, \nabla$
- **több** megoldás
  - a **tényállás változatok** közül, **melyik érvényes**, szabályos (apasági vélelmek)
  - **választási lehetőség** (hibás teljesítés)
- gyakran **megengedőek**
- **önmagában az alternatív, több sanctio** nem diszjunktív norma (mert a tényállás ugyanaz)

*(n+2) hypothesis*  $\supset$  *(n+1) sanctio*  
*(n+2) dispositio*  $\supset$  *(n+1) sanctio*

\* A három normaelem egyszerre sosem található meg, továbbá gyakran a hypothesis és a dispositio összeolvad.

# Absztrakt tartalom\*

## Kategorikus (feltétlen – nem magatartás)

A) *cikk* HAZÁNK neve Magyarország.

**egyszerű dispositio**

I) *cikk* (1) Magyarország címere hegyes talpú, hasított pajzs. Első mezeje vörössel és ezüsttel hétszer vágott. Második, vörös mezejében zöld hármashalomnak arany koronás kiemelkedő középső részén ezüst kettős kereszt. A pajzson a magyar Szent Korona nyugszik.

dispositio

**összetett dispositio**

## Hipotetikus egyszerű (feltételes – magatartás)

*XXI. cikk* (2) Aki a környezetben kárt okoz, köteles azt – törvényben meghatározottak szerint – helyreállítani vagy a helyreállítás költségét viselni.

sanctio

hypothesis

**1 hypothesis + (n+1) sanctio**

$Hyp \supset (Sanc_1 \vee Sanc_2)$

*8. cikk* (1) Legalább kétszázezer választópolgár kezdeményezésére az Országgyűlés országos népszavazást rendel el.

dispositio

sanctio

**1 dispositio + (n+1) sanctio**

$Disp \supset Sanc$

## összetett (változatokat egybefűző – magatartás)

*XXIII. cikk* (6) Nem rendelkezik választójoggal az, akit bűncselekmény elkövetése vagy belátási képességének korlátozottsága miatt a bíróság a választójogból kizárt.

sanctio

hypothesis

**(n+2) hypothesis + (n+1) sanctio**

$(Hyp_1 \vee Hyp_2) \supset Sanc$

*8. cikk* (4) Az országos népszavazás érvényes, ha az összes választópolgár több mint fele érvényesen szavazott, és eredményes, ha az érvényesen szavazó választópolgárok több mint fele a megfogalmazott kérdésre azonos választ adott.

sanctio

hypothesis

**(n+2) dispositio + (n+1) sanctio**

$[(Hyp_1 \supset Sanc_1) \& Hyp_2] \supset Sanc_2$

# Szankció

Lex	érvénytelenítés	büntetés	lényege, példa
<b>lex plus quam perfecta</b>	+	+	a szabályellenes cselekmény nemcsak semmis, de az elkövetőt még büntetéssel is sújtja a szabály - kettős házasság
<b>lex perfecta</b>	+	—	megtagadja a szabályellenes cselekmény érvényét - cselekvőképtelen személy ügylete
<b>lex minus quam perfecta</b>	—	+	szabály tiltja az ügyletet, joghátránnyal (büntetéssel) sújtja az ügyletet megkötő felet, de az ügyletet érvényesnek ismeri el. - engedély nélküli árusítás
<b>lex imperfecta</b>	—	—	a benne foglalt parancs megszegéséhez semminemű szankciót nem fűz. (De ez nem jelenti azt, hogy a szabály minden féle jogkövetkezmény nélkül maradna.) - naturalis obligatio (pl. kártyaadósság)

# Funkcionális tartalom

## Jellemző közigazgatási normaszervezetek

Szabályozási terület/Csoport	Tényállás	Jogkövetkezmény	Ha a jogkövetk. szankció, az
<b>Anyagi jog</b> <ul style="list-style-type: none"> <li>• alanyi jogot megállapító</li> <li>• kötelezettséget megállapító</li> <li>• szankcionáló</li> <li>• tiltó</li> <li>• hatáskört megállapító</li> <li>• feladatkijelölő</li> </ul>	kifejezett/rejtett kifejezett kifejezett rejtett rejtett rejtett	megengedő előíró szankció tiltó előíró előíró	----- önálló normában kifejezett önálló normában ----- -----
<b>Alaki jog</b> <ul style="list-style-type: none"> <li>• (külső) eljárási szabály</li> <li>• belső eljárási szabály</li> <li>• ügyviteli szabály</li> <li>• ügyrendi szabály</li> </ul>	kifejezett/rejtett kifejezett/rejtett rejtett rejtett	bármelyik bármelyik előíró előír/szankció	érvénytelenség ----- ----- -----/érvénytelenség
<b>Szervezeti szabályok</b>	rejtett	előíró	-----

### A normatív jogi elvárás erőssége szerint:

- megparancsolt (iussus)
- megtiltott (vetitus)
- megengedett (permissus)

# Csoportosítás

## Közigazgatási normák

absztrakt  
tartalom

kategorikus

hipotetikus

hatása

jogosító

alanyi jog

kötelező

alanyi  
kötelezettség

szankcionáló

feladatmegszabó

hatáskört  
megállapító

rendelkezés

diszpozitív

megengedő (P)

kógens

kötelező (O)

tiltó (F)

funkcionális  
tartalom

anyagi

alaki

szervezeti



# Normakapcsolatok

- **önálló** (teljes)
- **önállótlan**
  - **fogalom-meghatározó**
  - **interpretatív** (értelmező), megszorító, kiterjesztő
  - **keretszabályok**
- **jogon belültre** utaló normák
  - **kollíziós normák** területközi, személyközi, időközi, nemzetközi (joghatóság)
  - **ugyanazon jogszabályon belültre** vagy **más jogszabályra**
  - **többszörös - komplex**
- **metajurisztika** körébe utaló normák
  - **erkölcs, szokás, illem**
  - **méltányosság**
- **hézagpótló és kényszerítő szabályok**
  - **diszpozitív** - permisszív eltérést engedő v. hézagpótló v. felhatalmazó
  - **kógens** - kötelező
  - **klauzikálós** i) diszpozitív (személyhez fűződő jogokat nem sérti, amelyhez a sértett hozzájárult, feltéve, hogy társadalmi érdeket sem sért) ii) kógens (valamely fél irányába nem enged –cselekvőképesség miatti semmisség)
  - **imperatív** (feltétlen érvény)
- **diszparált** egymást kölcsönösen kategorikusan kizáró (emberölés –végszükség, jogos védelem)

**Köszönöm  
a figyelmet!**

